

STRATEEGILISE KAUBA KOMISJONI 2011. AASTA TEGEVUSARUANNE

Strateegilise kauba komisjon on strateegilise kaubaga seonduvate küsimuste arutamiseks ja strateegilise kauba kontrollisüsteemi tagamiseks Välisministeeriumi juurde loodud litsentsimis- ja järelevalvekomisjon, kuhu kuuluvad Välisministeeriumi, Kaitseministeeriumi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Kaitsepolitsei ameti, Politsei- ja Piirivalveameti ning Maksu- ja Tolliameti esindajad. Komisjoni töökorra kohaselt esitab komisjon Vabariigi Valitsusele igal aastal tegevusaruande, milles antakse ülevaade rahvusvahelistest sündmustest ja arengusuundadest ekspordikontrolli ja strateegilise kauba kontrolli valdkonnas ja riikliku kontrolli tõhustamise meetmetest. Tegevusaruandele on lisatud komisjoni tegevuse statistilised andmed.

I Ülevaade rahvusvahelistest sündmustest ja arengusuundadest ekspordikontrolli ja strateegilise kauba kontrolli valdkonnas ja strateegilise kauba komisjoni tegevus 2011. aastal

Rahvusvahelise ekspordikontrolli eesmärk on valvata sõjaliste ja kahesuguse kasutusega kaupade tarnete üle, et tagada rahu ning kindlustada rahvusvahelist ja riiklikku julgeolekut. Ekspordikontrolli tähtsus on kasvanud seoses vajadusega tõkestada terrorismi ja massihävitussrelvade levikut maailmas.

Eesti on kolme rahvusvahelise ekspordikontrollirežiimi – Wassenaari Kokkuleppe (sõjaliste kaupade ja kahesuguse kasutusega kaupade ning tehnoloogiate kontroll), Tuumatarnijate Grupi (tuumamaterjalide kontroll) ja Austraalia Grupi (keemilise ja biorelva leviku kontroll) – liige. 2011. aastal osales Eesti Wassenaari Kokkuleppe organisatsiooni üldtöörühma kohtumistel ja plenaaristungil Viinis, Tuumatarnijate Grupi konsultatiivkomitee kohtumistel Viinis ning Austraalia Grupi plenaaristungil Pariisis. Eesti on täitnud Raketitehnoloogia Kontrollirežiimiga (raketitehnoloogia ja raketite leviku kontroll) liitumise kriteeriumid, kuid selle osalisriigid ei ole seni veel saavutanud konsensust uute liikmete vastuvõtmise suhtes (liikmestaatust ootab peale Eesti veel 7 ELi riiki) ning seetõttu on Eesti ühinemine lükkunud tulevikku.

Wassenaari Kokkuleppes lepiti 2011. aastal kokku 3 uut juhust: tavarelvade süsteemide re-ekspordi kontrolli käsitlev juhust, mille kohaselt ei tarni importivad riigid relvastust ja tehnoloogiat edasi kolmandatele riikidele ilma eksportiva riigi nõusolekuta; elemendid tavarelvastuse transpordi kontrolliks kolmandate riikide vahel; ning kahesuguse kasutusega kauba ja tehnoloogiaga tegeleva ettevõtja vastavuse kava elemente käsitlev juhust. Samuti uuendati WA ühe peamise dokumendi, mis puudutab tavarelvastuse potentsiaalselt destabiliseeriva mõjuga kuhjumist, sõnastust ja täiendati kaubanimikirju. Tuumatarnijate Grupi ja Austraalia Grupi kohtumistel olid kõne all muutused julgeolekukeskkonnas ja kaubanimikirjade kaasajastamine.

Lisaks rahvusvahelistest režiimidest tulenevatele kohustustele kontrollib strateegilise kauba komisjon ka kaupu, mida on võimalik kasutada surmanuhtluse täideviimiseks, piinamiseks või muul julmal, ebainimlikul või alandaval moel kohtlemiseks või karistamiseks. Kaupade nimekiri tuleneb Euroopa Liidu määrusest 1236/2005, mida kohaldatakse Eestile otse. 2011. aastal toimusid Euroopa Liidus arutelud määruse 1236/2005 muutmiseks ja kaubanimikirja

täiendamiseks, et lisada transiidi- ja vahenduse kontrolli meetmed. Euroopa Liidu kahesuguse kasutusega kaupade nimekiri (Euroopa Liidu määrus 428/2009) on Eestile otsekohalduv.

2011. aastal võttis Eesti üle Euroopa Liidu direktiivi 43/2009 kaitseotstarbeliste toodete ühendusesisese veo tingimuste lihtsustamise kohta. Direktiivi eesmärk on lihtsustada reegleid ja korda, mida kohaldatakse kaitseotstarbeliste toodete vedude suhtes Euroopa Liidu sees, et tagada siseturu parem konkurentsivõime ja nõuetekohane toimimine.

Strateegilise kauba komisjoni esindajad osalesid aasta jooksul aktiivselt kõigil ekspordikontrolliga seotud Euroopa Liidu töörühmade – tavarelvastuse ekspordikontrolli töörühma (COARM) ja kahesuguse kasutusega kaupade ekspordikontrolli töörühma (WPDUG) – kohtumistel. Euroopa Liidu määruse 428/2009 artikli 23 alusel loodud koordinaatsioonigruppides otsiti lahendusi olemasolevate kontrollinõuete parimaks rakendamiseks. Töötati välja Euroopa Liidu uued üldload kahesuguse kasutusega kaupadele (Euroopa Liidu üldlubade koguarv on nüüdseks tõusnud kuueni). Lisaks täiendati Iraani sanktsioonide kaubanimekirju, kõne all olid Süüria lisakontrollimeetmed, tegeldi Euroopa Liidu direktiivi 43/2009 kaitseotstarbeliste toodete ühendusesisese veo tingimuste lihtsustamise korra riikliku ülevõtmise küsimustega ja teiste oluliste teemadega.

Strateegilise kauba komisjoni esindajad võtsid osa 2011. aastal Euroopa Parlamendi ja Euroopa Nõukogu määruse eelnõu väljatöötamisest, millega rakendatakse ÜRO tulirelvade protokoll artiklit 10 ning kehtestatakse tulirelvade, nende osade, lisaseadiste ja laskemoona ekspordilube, importi ja transiiti käsitlevad meetmed. Eesti ratifitseeris rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise ÜRO konventsiooni ja selle juurde kuuluva tulirelvade ja nende osade ning laskemoona ebaseadusliku tootmise ja nendega ebaseadusliku kauplemise ärahoidmise protokoll 2002. aastal, protokoll jõustus 2005. aastal. Euroopa Liidu määruse eelnõuga rakendatakse selle protokoll artiklit käsitlevat artiklit tsiviilkäibes kasutatavate tulirelvade ekspordile Euroopa Liidust välja, arvestades Euroopa Liidu meetmeid võitluses rahvusvahelise kuritegevuse ja ebaseadusliku tulirelvadega kauplemise vastu. Euroopa Liidu Nõukogu võttis määruse vastu 8. märtsil 2012.

2011. aastal jätkusid ettevalmistused rahvusvahelise relvakaubanduslepingu (*Arms Trade Treaty – ATT*) läbirääkimisteks ÜRO raames. Eesti osales ÜRO resolutsiooni 64/48 „Relvakaubandusleping“ põhjal moodustatud kahel ettevalmistuskomitee kohtumisel New Yorgis. Praegu ei reguleeri globaalsel tasandil tavarelvade tarneid ükski konventsioon ja ÜRO Julgeolekunõukogu embargod on ainsad ülemaailmsed juriidiliselt siduvad piirangud relvatarnele. Rahvusvaheline relvakaubandusleping oleks esimene rahvusvaheline leping, millega reguleeritakse tavarelvastuse importi, ekspordi, transiiti ja mille alusel relvatarneid käsitlevaid otsused põhineksid ühtsetel alustel. Relvakaubanduslepingu läbirääkimised toimuvad 2-27. juulil 2012 New Yorgis ÜRO diplomaatilisel konverentsil.

Euroopa Komisjon käivitas juunis 2011 laiapõhjalise arutelu ELi kahesuguse kasutusega kaupade ekspordikontrolli süsteemi üle eesmärgiga see süsteem üle vaadata ja järkjärgult uuendada. Põhjus on selles, et kahesuguse kasutusega kaupade ekspordikontrolli Nõukogu määruse 428/2009 praktiline rakendamine ja lisameetmete määratlemine on suuresti liikmesriikide pädevuses ning riigid on eksporditajatele kehtestanud erinevaid piiranguid ja

soodusmeetmeid. Eesti konsulteeris ajavahemikul juuli-september ettevõtjate, valitsusasutuste ja kahesuguse kasutusega kaupade ekspertidega Eestis ja koostas saadud arvamuste põhjal oma seisukohad. 2012. aastal ilmub Euroopa Komisjoni aruanne arutelu tulemuste kohta, mille järel tehakse ettepanekud kahesuguse kasutusega kaupade määruse muutmiseks.

II Uus Strateegilise kauba seadus ja strateegiliste kaupade nimekiri

2011. aastal võeti vastu uus Strateegilise kauba seadus, millega võeti üle EL seadusandluse muudatused ja korrastati alates 2004. aastast kehtinud seaduse sätteid. Uue eelnõu loomist alustati 2010. aastal, seadus jõustus 1. jaanuaril 2012.

Uue seaduse kohaselt jääb strateegilise kauba veo kord üldjoontes samaks. Samal ajal on tehtud ka mitmeid olulisi uuendusi:

- kaitseotstarbelisi tooteid on Euroopa Liidu sees võimalik vedada nüüd lihtsustatud korras;
- EL kahesuguse kasutusega kauba määrusest tulenevalt lisandus võimalus transiidi ja vahenduse kontrolliks;
- võeti kasutusele kaitseotstarbeliste toodete veo riiklikud üldload ning täpsustati üldlubade kasutamise korda;
- lahendati praktilised probleemid tulirelvade ja nende osade kontrollis;
- loodi võimalus sõjalise kauba demilitariseerimiseks (kaitseministeerium kehtestab vastava määruse 2012. aastal) ning selle välja arvamiseks strateegilise kauba kontrolli alt;
- korrastati kehtiv regulatsioon, tagamaks rahvusvaheliste nõuete täitmine.

Üks suuremaid uuendusi on seotud lihtsustatud korra kehtestamisega kaitseotstarbeliste toodete ühendusesisesele vedudele, mis annab võimaluse vedada teatud kaitseotstarbelisi tooteid Euroopa Liidu sees senisest väiksema bürokraatiaga. Ühekordsed eriload on võimalik asendada ühelt poolt väljaveo üldloaga ning teiselt poolt vastuvõtjast ettevõtja sertifitseerimisega. Süsteem põhineb Euroopa Liidu ja nõukogu direktiivil 43/2009, mille eesmärk on tugevdada Euroopa Liidu kaitsettevõtjate konkurentsivõimet. Peamiselt peetakse direktiivis lihtsustatud vedude all silmas terviktoodete komponentide vedu ühest liikmesriigist teise.

Teine oluline muutus on viimastel aastatel probleemiks kujunenud relvaseaduse ja strateegilise kauba seaduse vahelise ebakõla lahendamine relva ja selle komponentide vedude litsentsimisel. Nüüdsest on mõlema seaduse reguleerimisala lugejatele selgem ja arusaadavam.

Kolmandaks – kasvab üldlubade tähtsus. Ekspordikontroll on järjest suureneva bürokraatia tõttu võtnud suuna üksikult üldisele, st et vähemsensitiivsete vedude ja usaldusväärsete ettevõtjate puhul rakendatakse senisest enam lihtsustatud vedude korda üldlubade alusel (seniste ühekordsete litsentside asemel). Sellega vabanevad ressursid suunatakse ümber järelkontrolli ning riskianalüüsi. Alates 2012. aastast kehtib ettevõtjatele kasutamiseks 10 üldluba (4 kaitseotstarbelistele toodetele ja 6 kahesuguse kasutusega kaupadele). Uus seadus arvestab üldlubade järjest suureneva kasutuselevõttuga kaasnevaid vajadusi ja näeb selleks vastavad normid.

Strateegilise kauba regulatsioon käsitleb kõiki nelja suuremat kauba valdkonda (sõjaline kaup, kaitseotstarbeline toode, kahesuguse kasutusega kaup ja inimõiguste rikkumiseks kasutatav

kaup) ning arvestab nende kaubagruppide erisusi kolmel tasandil (riiklik tasand, EL tasand ja rahvusvaheline ekspordikontrolli tasand). Strateegilise kauba seadus arvestab muutusi ning arengusuundi kõigis neis valdkondades ja tasanditel üheselt ning arusaadavalt.

Strateegilise kauba seaduse alamaktidest läbis senisest suurema uuenduskuuri strateegilise kauba nimekirjade määrus. Strateegiliste kaupade nimekirja uuendati nii režiimides tehtud muudatustega kui ka keeleliselt. Sõjaliste kaupade nimekiri uuendati 1. jaanuaril 2012, võttes arvesse rahvusvahelistes ekspordikontrollirežiimides kokku lepitud kaubanimekirjade muudatusi ja Euroopa Liidu sõjaliste kaupade nimekirja, mis võetakse üle ühisseisukohaga 944/2008. Strateegiliste kaupade nimekirja lisandus alates 1. jaanuarist 2012 kaitsetstarbeliste toodete nimekiri, mis on kehtestatud Euroopa Komisjoni direktiiviga 2010/80.

Strateegilise kauba seaduse juurde kuulub 6 alamakti:

- Strateegilise kauba nimekirjad (VV määrus);
- Strateegilise kauba komisjoni põhimäärus (VV määrus);
- tolliformaalsused ning tolli teavitamise kord (VV määrus);
- kehtestatakse riiklikud üldload, uus akt (VV korraldus);
- strateegilise kauba toimingute andmekogu, uus akt (VM määrus);
- strateegilise kaubaga seotud vormid (VM määrus).

Komisjon tegi ettepanekud ka karistusseadustiku muutmiseks, et viia strateegilise kaubaga seotud õigusrikkumiste karistusmäärad vastavusse nende ohtlikkuse ja rahvusvahelise praktikaga ning tagada tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad karistusmeetmed. Justiitsministeeriumi otsusega ei olnud 2011. aastal otstarbekas karistusseadustikus muudatusi teha käimasoleva üldise karistuste analüüsi tõttu. Strateegilise kauba komisjon jätkab koostöös Justiitsministeeriumiga tööd karistusseadustikus strateegilise kauba karistuste eristamiseks 2012. aastal.

III Strateegilise kauba alase teadlikkuse tõstmine 2011. aastal

Strateegilise kauba komisjon pöörab suurt tähelepanu strateegilise kauba alase teadlikkuse tõstmisele nii komisjoni klientide – ettevõtete, teadus- ja õpperingkondade – kui ka ametkondade seas.

2011. aastal külastasid Strateegilise kauba komisjoni kuuluvate ametkondade esindajad MTA eestvõttel 8 strateegilise kaubaga tegelevat ettevõtet. Küllastuste eesmärgiks on tutvustada ettevõtetele strateegilise kauba kontrolli seadusandlust ja tolli töökorraldust, et tõsta ettevõtete teadlikkust ja seadusekuulekust. Kokku on ajavahemikul 2007 – 2011 ennetaval eesmärgil külastatud 38 ettevõtet üle Eesti. Küllastused jätkuvad 2012. aastal.

Mais 2011 toimus Tallinnas rahvusvaheline seminar kahesuguse kasutusega kaupade määratlemiseks, millel osalesid Maksu- ja Tolliameti töötajad ja Strateegilise kauba komisjoni esindajad ning mille korraldas USA Energeetikaministeerium Eesti Välisministeeriumi kaasabil. Eesti kohtunikud ja prokurörid osalesid strateegiliste kaupade kontrolli teemalisel regionaalsel konverentsil Riias, mis toimus USA *Export Control and Related Border Security Assistance* (EXBS) programmi raames. Maksu- ja Tolliamet korraldas oma töötajatele 3

strateegiliste kaupade alast koolitust. Alates 2010. aasta detsembrist toimub koostöö ka kiirguskontrolli koolituse alal – Maksu- ja Tolliameti töötajad on Sisekaitseakadeemia simulatsiooniklassi kasutades välja töötanud ühiskoolituse mudeli Politsei- ja Piirivalveameti ning Maksu- ja Tolliameti töötajatele. 2011. aastal toimus radioaktiivse salakauba avastamiseks kokku 4 simulatsioonikoolitust.

Radioaktiivse salakauba avastamiseks loodud töörühma, kuhu kuuluvad Maksu- ja Tolliameti, Keskkonnaameti kiirgusosakonna, Kaitsepolitseiameti, Päästeameti ning Politsei- ja Piirivalveameti esindajad, algatusel toimus 2011. aasta kevadel Narvas ühisõppus kiirgusohtrliku kauba avastamisega seotud infovahetuse ning ühistegevuste harjutamiseks. Muuga ja Sillamäe sadamatesse paigaldati 2011. aastal USA kaasabil kiirgusmonitorid hoidmaks ära radioaktiivse salakauba sattumise EL ja Eesti territooriumile.

2011. aastal jätkas Maksu- ja Tolliamet Eesti ja embargoriikide kaubavahetuse analüüsimist. Samuti analüüsiti relvade liikumist üle Euroopa Liidu välispiiri. 2012. aastal on plaanis analüüsida kaheksa kasutusega kemikaalide liikumist ja Eesti sadamate kaudu liikuvat strateegilist kaupa.

IV 2012. aastal kavandatavad strateegilise kauba kontrolli tõhustamise meetmed

2012. aastal on strateegilise kauba komisjonil kavas jätkata tegevusi, mis tõhustavad strateegilise kauba kontrolli Eestis ja parandavad strateegilise kauba komisjoni töökorraldust. Mitmed neist, näiteks seminaride ja koolituste korraldamine ning nimekirjade uuendamine on komisjoni kesksed tegevused aastast aastasse.

Peamised 2012. aastal kavas olevad tegevused on:

- Seminaride korraldamine ettevõtjatele, teadlastele ja ekspertidele strateegilise kauba seaduse tutvustamiseks ja teistel aktuaalsetel teemadel.
- Sertifitseerimise süsteemi juurutamine ja kasutuselevõtt.
- Üldlubade süsteemi senisest suurem teadvustamine ettevõtjate hulgas.
- Strateegilise kauba nimekirjade pidev ajakohastamine, vajaduse korral muudatusettepanekute tegemine rahvusvaheliste kontrollirežiimide nimekirjadesse.
- Kodulehe täiendamine strateegilise kauba valdkonda käsitleva praktilise teabega (sertifitseerimine, nõuetele vastavuse programmi koostamise juhendid, üldload, sõjalise kauba vahendamine). Ajakirjanduse huvi korral valdkonda tutvustavate artiklite avaldamine.
- Teabepäeva korraldamine strateegilise kaubaga tegelevatele ettevõtjatele, et tõsta üldist teadlikkust ja vastutustundlikkust, tutvustada Eesti ja teiste riikide seadusandlust ning edendada koostööd.
- Strateegilise kauba komisjoni ekspertide osalemine ekspordikontrolli ühisoperatsioonil Eesti-Vene piiripunktides.
- Kaasabi osutamine strateegilise kauba kontrolli teemaliste rahvusvaheliste seminaride korraldamisele Eestis.
- Ettepanekute tegemine Eesti karistusseadustiku muutmiseks, et viia strateegilise kaubaga seotud õigusrikkumiste eest määratavad karistused vastavusse nende ohtlikkuse ja rahvusvahelise praktikaga.

- Oma pädevuse piires osalemine relvaseaduse muutmise töörühmas ja demilitariseerimisnõuete väljatöötamisel. Koostöö edendamine teiste ametkondadega ekspordikontrolli tõhustamisel.

Komisjoni kuuluvatest järelevalveorganisatsioonidest jätkab Kaitsepolitseiamet 2012. aastal koostööd mitmete riikide eriteenistustega tavarelvastuse ja massihävitusrelvade ning nende valmistamiseks vajaliku tehnoloogia, materjalide ja seadmete ebaseadusliku leviku tõkestamiseks ning osaleb valdkondlikel rahvusvahelistel õppustel, et harjutada riikidevahelist ühistegevust erinevate stsenaariumide kohaselt.

Jätkatakse infovahetuse parandamist riikide vahel tulenevalt tulirelvade ja nende oluliste osade, registreeritud kasutajate ja laskekõlbmatuks muutmise tehniliste nõuete ühtlustamisest Euroopa Liidu liikmesriikide hulgas. Esimesed õiguslikud meetmed on praeguseks võetud, kuid nõuete rakendamisega läheb liikmesriikidel aega ja see on ressursimahukas.

Globaalses plaanis on endiselt kõige olulisem eesmärk hoida kontrolli all massihävitusrelvade ning nende valmistamiseks kasutatavate materjalide ja tehnoloogiate ebaseaduslik vedu riikide vahel, et vältida nende materjalide sattumist embargoriikidesse või agressiivse lõppkasutaja valdusesse. Selliste rikkumiste tuvastamine on väga keeruline ja nõuab järelevalveametnikelt kõrget professionaalsust nii kaupade tundmisel kui ka dokumentide, vahendajate ja lõppkasutaja kontrollimisel. Lisaks pidevale täiendusõppele annavad lisateadmisi mitmesugused ekspertide kohtumised ekspordikontrolli organisatsioonide raames.

Maksu- ja Tolliametil on 2012. aastal kavas jätkata strateegilise kaubaga tegelevate ettevõtete külastamise traditsiooni ja teha nii esma- kui ka korduskülastusi. See võimaldab pidada ettevõtetega dialoogi ning juhtida nende tähelepanu valdkondlikele õigusaktidele ja võimalikele probleemidele, leida vastuseid ja lahendusi igapäevatoos kerkivatele praktilistele küsimustele, vajaduse korral teha ettepanekuid regulatsioonide tõhustamiseks.

V Strateegilise kauba komisjoni 2011. aasta tegevuse statistika

1. Väljastatud litsentside, õiendite ja lõppkasutuse järelevalve dokumentide ning osutatud konsultatsioonide arv

Strateegilise kauba komisjon väljastas 2011. aastal strateegilise kaubaga seotud erilubasid ja lõppkasutuse järelevalve dokumente järgmiselt:

- sõjalise kauba sisseveolitsentse – 110
- sõjalise kauba väljaveolitsentse – 52
- kahe- ja kolmesuguse kasutusega kauba väljaveolitsentse – 42
- transiidilitsentse – 5
- lõppkasutuse järelevalve dokumente – 6
- rahvusvahelisi impordisertifikaate – 10
- sõjalise kauba vahenduse väljaveo dokumente – 1
- väljaveo üldloa kasutaja õiendeid – 0.

Kokku väljastati 2011. aastal 226 dokumenti, sealhulgas 210 eriluba ja 16 lõppkasutuse järelevalve dokumenti. Väljastatud dokumentide arv on aasta-aastalt suurenenud. Võrdluseks, et 2010. aastal väljastati 190 dokumenti, sealhulgas 160 eriluba. Strateegilise kauba erilubade alusel eksporditi, imporditi ning viidi Eestist läbi 2011. aasta jooksul kaupu koguväärtuses 23,3 miljonit eurot, mis on enam kui kaks korda rohkem kui 2010. aastal, mil see suurus oli 10,7 miljonit eurot.

Maksu- ja Tolliameti ametnikud pöördusid regionaalsete strateegilise kaubaga tegelevate kontaktisikute poole strateegilise kauba määratlemise küsimuses 914 korral, mis on 24% enam kui 2010. aastal, kui ametnike pöördumiste arv oli 606. Strateegilise kauba komisjoni sekretariaat osutas isikutele strateegilise kauba litsentsimist ja kauba nimekirja kuulumise määramist käsitlevaid konsultatsioone ligi 150 korral, Maksu- ja Tolliameti päringutele vastati ligikaudu 100 korral.

Strateegilise kauba komisjon kasutab omavaheliseks suhtluseks kõiki tavapäraseid sidevahendeid. Litsentse menetletakse spetsiaalse programmi Tracker abil. Lisaks pidevale suhtlemisele elektrooniliste infokanalite kaudu toimus 2011. aastal komisjoni 31 virtuaal-, tava- ning erakorralist koosolekut.

2. Sõjalise kauba vahendajate riiklikusse registrisse kandmine või sellest keeldumine

Aastal 2011 tehti sõjalise kauba vahendajate riiklikusse registrisse 2 kannet: AS Jahipaun ja OÜ Bristol Trust. Sõjalise kauba vahendajate riiklikusse registrisse oli 31.12.2011 seisuga kantud 4 ettevõtjat: Musket OÜ, Dolfin Aero OÜ, AS Jahipaun ja OÜ Bristol Trust.

3. Litsentsi, õiendi või lõppkasutuse järelevalve dokumendi väljastamisest keeldumine

2011. aastal ei keeldunud strateegilise kauba komisjon ühelgi korral litsentsi, õiendi või lõppkasutuse järelevalve dokumendi väljastamisest või registrisse kandmisest.

4. Strateegilise kaubaga seotud õigusrikkumised ja rahvusvahelise sanktsiooni rikkumised

2011. aastal avastati MTA poolt strateegilise kauba valdkonnas kokku 29 rikkumist, mis olid seotud litsentsita kauba veoga, EL sisese teatise esitamata jätmisega või kehtetute litsentside esitamisega MTA-le tollivormistuse käigus. Karistusseadustiku § 392 järgi kvalifitseeritavate kuritegude tunnused tuvastati 22 korral ning neist 21 juhul tuvastati keelatud või eriluba nõudva strateegilise kauba ebaseaduslik sissevedu või väljavedu. Tuvastatud kuritegudega seonduvalt alustati 16 juhul kriminaalmenetlust ning ülejäänud 6 rikkumise puhul kohaldati kriminaalmenetluse seadustiku § 219 sätestatud kahtlustatavana kinnipidamise asendamist, kuna kuriteo olid toime pannud välismaalased, kellel polnud Eestis alalist või ajutist elukohta ning nad nõustusid tegema makse riigituludesse, mis kattis menetluskulud ja võimaliku karistusena mõistetava rahalise karistuse. Riigituludesse tehtud maksete kogusumma oli 1180 eurot.

Ebaseaduslik sisse- või väljavedu tuvastati järgmiste strateegiliste kaupade nimekirja kuuluvate kaupade osas: elektrišokiaparaadid, tulirelva osad ja olulised osad, maismaasõiduk, tulirelva padrunid ja tsirkooniumi jäägid.

Arvestades toimepandud süütegude tehiolusid ja isikute süü suurust, peeti 7 eelloetletud kuriteo puhul võimalikuks tagada eksinud isikute edaspidine õiguskuulekas käitumine neid kriminaalkorras karistamata ning menetlused nende osas lõpetati avaliku huvi puudumise tõttu. Need isikud pidid tasuma riigituludesse 200-1600 eurot, kogusummas 3940 eurot.

Ühe 2011. aastal toime pandud strateegilise kaubaga seotud kuriteo eest karistas kohus kuriteo toimepanijat vangistusega. Nimelt mõistis Viru Maakohus lühimenetluses elektrišokirelva ebaseaduslikus Eestisse sisseveos süüdi varem korduvalt karistatud mehe, kes toimetas 2011. aastal ebaseaduslikult Venemaalt Eestisse elektrišokki põhjustava seadme BR-109. Kohus karistas selle eest kuuekuulise vangistusega. Kuna antud kohtuotsus tehti lühimenetluses, vähendas kohus mõistetud karistust kuult kuult neljale kuule ja jättis karistuse tingimisi kohaldamata, kui süüdimõistetu 18 kuulise katseaja jooksul ei pane toime uut kuritegu ja täidab talle katseajaks pandud kontrollinõudeid.

Ühe 2011. aastal toime pandud strateegilise kaubaga seonduva rikkumise osas alustatud kriminaalmenetlus lõpetati seoses kriminaalmenetluse aluse äralangemisega. 2011. aastal toime pandud strateegilise kaubaga seonduva rikkumiste osas alustatud 16 kriminaalmenetlusest jääb 2012. aastasse oma õiguslikku lahendit ootama 7.

2010. aastal alustatud strateegiliste kaupade veol toimepandud rikkumistega seoses alustatud kriminaalmenetlustest jõudsid 2011. aastal juriidilise lõpplahendini 7 kriminaalasja: 1 juhul lõpetati seoses kriminaalmenetluse aluse äralangemisega. Ülejäänud 6 rikkumise puhul, arvestades toimepandud kuritegude tehiolusid ja isikute süü suurust, peeti võimalikuks tagada seadusest tulenevate kontrollinõuete vastu eksinud isikute edaspidine õiguskuulekas käitumine neid kriminaalkorras karistamata ning kriminaalmenetlused nende osas lõpetati avaliku huvi puudumise tõttu: 5 juhul pidid isikud tasuma riigituludesse 280-1600 eurot, kogusummas 5646 eurot (võrdluseks: riigilõiv strateegilise kauba komisjonilt õigel ajal taotletud litsentsi eest oleks olnud 12,78 eurot). Ühel juhul pidi isik, kelle osas menetlus avaliku menetlushuvi puudumise tõttu lõpetati, tegema 200 tundi üldkasulikku tööd.

Strateegiliste kaupade vedu 2011. aastal

Tehing	Kaup	Kategooria	Kauba kogus	Kauba päritolu	Kauba sihtriigid	Väärtus EUR
VÄLJAVEDU	Sõjaline kaup	ML1	108 tk	DE, AT, GB	RU, UA, KZ, FI, EG	92 074
		ML4	711 tk	EE	GB, LV	83 575
		ML6	45000 tk	GB	FI	100 000
		ML8	1160 t	EE	AF	978 500
		ML10	541 tk	CZ, UA, EE, RU	CZ, US, GB, NO, SE, GE, FR, LV, NE	1 273 444
		ML13	63 tk, 15 komplekti	EE, PL	BE, LV	86 296
		ML14	308 tk, 309 komplekti	EE	GE, PL, FI	114 868
						2 728 757

	Kahesuguse kasutusega kaup	1A007	320 tk	EE	FR, US, NI, NO, IN	25 544
		1C234	2610 kg	CN	RU	14 300
		1C350	327 t	EE	RU, BY, UA, MD, SA	304 707
		2B350	256 tk	CH, JP	RU	149 736
		3A226	1 tk	EE	CH	20 600
		3C001	100 tk	EE	RU	150 000
		6A002	1 komplekt	US	US	9 300
		6A003	1798 tk	EE	HK, DO, PA, BB, SR	15 127 560
		9A115	1 tk	EE	SG	11 200
						15 812 947
SISSEVEDU	Sõjaline kaup	EST7	211 tk, 123 komplekti	CZ, DE, US, FI, GB	EE	241 778
		ML1	266 tk, 18 komplekti	DE, US, GB, SK, FI, CH	EE	27 400
		ML3	7322 tk	CH, US	EE	12 027
		ML4	520 kg, 116tk, 450 m	FI, SE	EE	16 125
		ML6	4074 tk	DE, GB, SE	EE	59 939
		ML7	30 tk, 28 komplekti	DE, FI, US	EE	19 140
		ML9	4 tk	GB	EE	60
		ML10	2936 tk	CZ, RU, UA, CA, US	EE	566 489
		ML11	10 tk	CA, GB	EE	71 085
		ML13	1754 tk, 32 komplekti	FI, GB, CN, PL	EE	609 382
		ML14	8 tk	CA, EE	EE	14 996
		ML15	17 tk	US, IL	EE	326 662
						1 965 083
TRANSIIT		ML2, ML3, ML4	264 tk	SL, MN	MN	2 750 000
		ML6	4 tk	DE, SE	RU	55 967
						2 805 967
KOKKU						23 312 754

Statistika põhineb 2011. aasta jooksul vedajatelt saadud andmetel ja need veod on toimunud 2011. ja 2010. aastal väljastatud litsentside alusel.